

УДК 327.51+327.82

Олександр Шевчук (Миколаїв)

МІЖНАРОДНИЙ ІМІДЖ КИТАЮ В УМОВАХ СТРУКТУРУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ПОСТЫПОЛЯРНОГО ПЕРІОДУ

Міжнародний імідж держави є складним, багатоплановим явищем, яке потребує уважного і комплексного дослідження, що включає аналіз сприйняття образу країни громадянами всередині держави, так і аналіз сприйняття держави ззовні. Від міжнародного образу держави залежить її місце, вага і значимість в системі міжнародних відносин, у глобальній моделі світового порядку. Те, як сприймається держава – є основою для формування зовнішньополітичних і економічних відносин із світовим співтовариством.

Образ Китаю на сучасному етапі розвитку має низку особливостей, пов'язаних із стрімким розвитком економічних і соціально-політичних процесів, із унікальністю підвищення питомої ваги Китаю у контексті дієвості його міжнародного впливу. Поміркована міжнародна стратегія Пекіна, перспективи продовження економічного зростання кардинально видозмінюють геополітичне положення країни. Відбуваються суттєві зміни відносно сприйняття міжнародною спільнотою сучасного Китаю, його зовнішньополітичних можливостей і відповідно принципів розбудови відносин з ним.

Відповідно до цього основними завданнями даної розвідки є: 1. визначити основні внутрішні та зовнішні фактори, які детермінували позиціонування КНР на міжнародній арені; 2. структурувати нові компоненти зовнішньополітичного курсу КНР; 3. спрогнозувати можливості подальшої еволюції статусного оформлення Китаю на міжнародній арені.

Питання аналізу трансформації міжнародного іміджу КНР є окремим аспектом дослідження вітчизняних науковців Шергіна С.О., Бодрука О.С., Марцун Є.В. [1]. Наукові проблеми структурування нових компонентів зовнішньополітичного курсу Китаю знайшли своє відображення у аналітичних розробках російських та

американських політиків та політологів Караганова С.А., Боришпольця К.П., Бергера Я., Хазанова А.М., Арешидзе Л.Г., Айхорна Р.Дж., Хілла К.Р., Фукуяма Ф., Пауелла К., Бжезинського З., Кіссінджера Г., Менгеса К. [2].

Тенденції розвитку КНР визначають з однієї сторони, усвідомлення центрами сили світових взаємин, того, що до середини ХХІ ст. Китай стане провідною державою світу, що стимулює зростання зацікавленості щодо розвитку різнобічного співробітництва з ним, з іншої сторони, зміна позицій Китаю у світовій політиці і економіці створює низку проблем у його взаємовідносинах з іншими країнами. Так, на сучасному етапі, і на Заході, і на Сході існує певне занепокоєння відносно можливого домінування Піднебесної у світових справах в новому столітті. Отримала розповсюдження теза щодо «китайської загрози», яку вбачають у нарощуванні КНР свого військового потенціалу, у співробітництві із тоталітарними режимами, у наступі на демократичні права і свободи, а також в посиленні ролі КНР у світовій економіці.

Починаючи з точки відліку китайських економічних реформ 1978 р. ВВП КНР виріс у 4 рази, а щорічні темпи зростання китайської економіки коливаються у межах 8,5 – 10% [3]. У 2001-2006рр. середньорічні темпи зростання ВВП КНР становили 9,5-10%. За темпами зростання зовнішньої торгівлі Китай був лідером у Східній Азії – близько 30% річних [4]. Китай на сьогодні займає 9-е місце за обсягом експорту продукції (3,5% - світового експорту), 11-місце за обсягом імпорту продукції (8% світового імпорту), зовнішньоторговий обіг КНР на початку ХХІ ст. перевищив 474 млрд. доларів [5]. За умови збереження даної динаміки Китай повинен у 2010 р. перевершити Велику Британію, а у 2050 р. – Японію і щільно наблизитися до США [6]. Директор Центру економічних досліджень

Китаю Пекінського університету Лінь Іфу прогнозує можливість КНР щодо збереження темпів зростання стверджує, що у 2030р. Китай зрівняється із США за абсолютним розміром ВВП [7].

Зважаючи навіть на достатню оптимістичність внутрішньокитайських прогнозів щодо перспектив подальшого розвитку економічної системи КНР, разом з тим, можна передбачити, що друге і третє десятиліття XXI ст., будуть етапом, який структуруватиме міжнародну систему взаємовідносин і один із вирішальних голосів у цьому процесові належатиме Китаю.

Після закінчення холодної війни процес відкриття нових ринків не лише набув географічних параметрів, але і співпав із трансформацією самої системи міжнародних відносин, маючи на неї все зростаючий і відчутний вплив.

На сьогодні викристалізовується два можливих варіанти розвитку міжнародних відносин в умовах глобалізації. Один із них – використання її можливостей в основному для індустріально розвинених країн, які є представниками так званого «золотого мільярду» людства, з метою забезпечення їх стабільності, стійкого економічного і соціального розвитку. Другий – об'єднання національних зусиль для розв'язання проблем глобалізації, створення механізмів регулювання її процесів в інтересах всіх членів світового співтовариства.

На наш погляд, порядок денний реалізації зовнішньополітичних устремлінь КНР в умовах глобалізації, визначається насамперед прагненням Пекіну не лише влитися у світове співтовариство, вписатися у глобальну систему міжнародних відносин, бути не просто регіональним лідером, але і дієвим учасником глобальних процесів, суб'єктом міжнародних відносин, який є формуючим чинником нового світоустрою, нової системи безпеки і співробітництва. Китай вже почав вибудовувати на практиці власне бачення механізму міжнародних відносин, оскільки він позиціонує себе як потужна регіональна держава зі своєю зоною відповідальності, і що є більш важливим, Китай має потенційні можливості набуття статусу світової держави, яка має глобальну відповідальність, власне бачення концепції і моделі системи

міжнародних відносин.

Можливості глобалізаційних процесів дієво використовуються Пекіном для пониження рівня занепокоєності у світі, а насамперед Східній Азії щодо швидко зростаючого економічного та військового потенціалу Китаю. Глобалізація є також одним із каналів прискорення процесу створення системи колективної безпеки у регіоні в умовах переходу дестабілізуючих факторів із глобального рівня, на регіональний та локальний рівень. Актуальними для КНР, на даний момент є не стільки претензії на світове панування, скільки визнання світовим співтовариством її легітимності як одного із повноправних членів. Потрібно також враховувати, що Китай хоча і наблизився до позиції з якої він може розраховувати на більш високий міжнародний статус, але сам він ці «претензії» ще чітко не структурував. На початку нового століття зовнішня політика держави орієнтувалась на забезпечення сприятливих умов мирного зростання, на сьогоднішній момент, з'явилась задача нейтралізації негативної реакції на процес стрімкого становлення Китаю, як майбутньої потужної держави, завдяки формуванню позитивного міжнародного іміджу країни. Внаслідок цього суттєво змінюються основні компоненти китайської зовнішньої політики і дипломатії, які покликані забезпечити нову роль Китаю у світових справах. По-перше, готовність КНР взяти на себе ініціативу у світових справах і посилювати свою активність і роль у процесі економічної глобалізації і формування архітекtonіки постбіполярного світу; по-друге, перехід від формату зовнішньої політики за схемою «виклик – відповідь» до моделі «дія – результат», де результатом є реалізація китайських інтересів як впливової регіональної, з потенціалом глобальної проєкції впливу держави; по-третє, демонстрація США та регіональним сусідам здатності КНР мирними, неконфронтаційними засобами зайняти відповідне потенціалу держави місце у світовій та регіональній системах взаємовідносин. Показовим у цьому відношенні є результати приєднання до КНР у липні 1997 р. Гонконгу та у грудні 1999 р.

Макао. Після цього, проблема Тайваню стала одним із головних зовнішньополітичних завдань, мирне вирішення якого сприятиме утвердженню Китаю в якості однієї з центросилових держав регіону.

Пекін активно співробітничав із США у сфері боротьби із тероризмом, а також у найбільш конфліктогенних проблемних питаннях, як регіонального, так і світового рівня. У 1992 р. Китай приєднався до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а у 1995 р. керівництво КНР підтримало ініціативу зробити цей договір постійно діючим. У квітні 1993 р. Китай став однією з країн-фундаторів Конвенції про заборону хімічної зброї. Крім цього, КНР підтримала угоду про заборону біологічної зброї. Пекін також підтримав зусилля Вашингтону, спрямовані на згортання північно-корейської програми розробки ядерної зброї.

У травні 1996 р. КНР взяла на себе зобов'язання не надавати ніякої підтримки подальшому розвитку непідконтрольних Міжнародному агентству з ядерної енергії (МАГАТЕ) ядерних об'єктів у Пакистані, а протягом візиту голови КНР Цзян Цземіня до Вашингтону (жовтень 1997 р.) офіційні представники уряду Китаю оприлюднили заяву, в якій заявили, що Китайська Народна Республіка не планує розпочинати будь-які нові проекти в ядерній галузі з Іраном, і що діючі спільні китайсько-іранські програми будуть завершені у відносно короткий термін [8].

Інноваційність нового іміджевого концепту зовнішньої політики КНР полягає у відмові від месіанської політичної лінії Мао Цзедуна, орієнтованої на утвердження Китаю за будь-якої ціни у статусі наддержави. Сучасні лідери КНР головну увагу концентрують на розв'язанні внутрішніх економічних, політичних і соціальних проблем. Точкою відліку нового наповнення зовнішньополітичного курсу Китаю є початок 1980-х років.

Китайський лідер Ден Сяопін під час зустрічі із колишнім американським президентом Р.М. Ніксоном у 1989 р., яка відбулася після подій на площі Тяньаньмень, у концентрованому вигляді сформулював власне дипломатичне кредо: «не нести

прапора, не діяти напрома, не створювати ворогів, не чинити опору, а власними зусиллями покращувати свій стан» [9]. «Не нести прапор» означало відмову від революційної дипломатії в дусі світового комунізму; «не діяти напрома» – відмову від претензій на лідерство серед країн третього світу, а також на роль голови будь-якої міжнародної структури; «не створювати ворогів, не чинити опору» – відмову від налаштування проти себе інших держав ворожими діями, а «власними зусиллями покращувати свій стан» – прагнення сконцентруватися на внутрішніх реформах, щоб домогтися їх успішного завершення. Дані концепти модернізованого зовнішньополітичного курсу КНР, на думку китайського дослідника Хунвей Чжао, корінним чином відрізняли дипломатію Мао Цзедуна, яка поєднувала три компоненти – політику балансу сил за західним зразком, соціалістичний інтернаціоналізм і традиційну для КНР «дипломатію данини» (сутність якої полягала у тому, що оточуючі Китай держави повинні були визнавати за ним статус центральної держави у регіоні, яка не допускає ворожої політики серед свого прикордонного зовнішнього оточення і дотримується правила не створювати ворожих відносин з іншими великими державами), від курсу Ден Сяопіна який був сумішшю «політики балансу сил» вже без елементів соціалістичного інтернаціоналізму, а також «дипломатії данини» [10]. Пояснювалось таке бачення перспектив зовнішньополітичної стратегії КНР тим, що: «Реагуючи на загострення міжнародної ситуації, Ден Сяопін... постулював принципи неприєднання до союзів і ізоляціонізму, які були покладені в основу зовнішньополітичного курсу КНР» [11].

Теоретична основа ідеї нового міжнародного устрою була оприлюднена Ден Сяопіном у середині 1980-х рр. В її основу були покладені п'ять принципів мирного співіснування, проголошені спільно Китаєм і Індією у 1954 р.: взаємна повага суверенітету і територіальної цілісності, взаємний ненапад, невтручання у внутрішні справи один одного, рівність і взаємна вигода, мирне співіснування. Виступаючи на урочистостях присвячених 35-й річниці Китайської

Народної Республіки Ден Сяопін підкреслив: «Ми твердо виступаємо за мир у всьому світі, за розрядку міжнародної напруженості, за скорочення озброєнь, і насамперед за скорочення ядерних та інших озброєнь наддержав, ведемо боротьбу проти всіх і всіляких видів агресії та гегемонізму. Наша країна буде протягом тривалого часу проводити політику розширення зовнішніх зв'язків, вона готова на основі п'яти принципів мирного співіснування встановлювати і розвивати дипломатичні, економічні, і культурні зв'язки із всіма країнами світу» [12].

Отже, було задекларовано нове бачення моделі міждержавних відносин у контексті змінюваної геометрії міжнародної взаємодії, спричиненої тектонічними зрушеннями біполярної системи. На основі «п'яти принципів мирного співіснування» пропагувалась ідея розбудови міжнародного порядку на рівноправних відносинах між незалежними, несоюзними країнами без наявності у архітектоніці їх взаємовідносин відвертого лідера. Звертаючись до представників вищого керівництва держави Ден Сяопін зазначив: «У минулому два гегемони – США і СРСР – боролись за світове домінування, але зараз положення набуло характеру більш складного і менш упорядкованого. Як вийти з нього? Вартих уваги міркувань із цього приводу не має ні у кого. Частина країн третього світу виступають за те, щоб лідером став Китай, але нам ставати ним не можна. Це – основа основ нашої політики. Таким лідером ми бути не зможемо. У Китаю не має для цього сил. При цьому ми не отримали б ніяких переваг, але і у значному ступені втратили б свою свободу. Китай завжди буде на стороні третього світу, але ніколи не буде прагнути до гегемонії, і лідером ніколи не стане... Ми нікого не боїмося, але і не прагнемо ні з ким сваритися. Ми продовжуємо послідовно дотримуватися «п'яти принципів мирного співіснування» [13].

Змістовне значення ініціатив КНР у визначенні периметру та основних вимірів світоустрою постбіполярного періоду полягало у тому, що вперше у своїй історії Китай запропонував для практичної реалізації концепцію, яка носила характер

певної універсальності і фактично позбавлену ідеологічного компонента, який передбачав антагоністичний поділ світу на протистоячи один одному табори. З однієї сторони це демократизувало міжнародні відносини, а з іншої – це була пропозиція США «поділитися» потенціалом своєї відповідальності у площині регулювання визначальних міжнародних процесів.

Однією із найважливіших і ефективних складових формування якісно нового позиціонування КНР на міжнародній арені є активна участь Китаю у багатосторонніх механізмах співробітництва розташованих поблизу його кордонів. З однієї сторони, це сприяє ідентифікації міжнародною спільнотою ролі КНР, як відповідального і прогнозованого суб'єкта міжнародних відносин, а з іншої, забезпечує підґрунття щодо визначальної ролі Китаю у низці субрегіональних організацій Східної Азії, що є відповідним плацдармом для поширення впливу на інші регіони, які мають пріоритетне значення для постійно і динамічно зростаючих інтересів КНР. Об'єднавчою ланкою цих інституцій цілком реально виступатиме Китай. У цьому відношенні найбільш істотну роль відіграють САФТА (АСЕАН + Китай) на південному сході і ШОС (Шанхайська організація співробітництва інституціоналізована у червні 2001 р.) на північному заході. У Північно-Східній Азії діалоговий механізм США – КНР – РФ – Японія – КНДР – Південна Корея з питань розповсюдження зброї масового знищення у подальшій перспективі має тенденцію до еволюції статусного оформлення його, як ефективної моделі взаємодії на рівні стратегічних питань. У Південно-Східній і Східній Азії використання політичного простору механізмів АСЕАН+3 (КНР, Японія, Південна Корея) і трикутнику Китай-Японія-Південна Корея стимулює підключення Японії і Південної Кореї до створення масштабної зони вільної торгівлі. Наприкінці 2004 р. у В'єтнамі відбулася зустріч на найвищому рівні у форматі «АСЕАН + 3» (АСЕАН плюс КНР, Японія та Південна Корея). Підписаний у межах програми форуму пакет документів відкрив з 1 липня 2005 р. шлях розбудові інституцій зони

вільної торгівлі (CAFTA) Китай – АСЕАН. Прогнозується, що внаслідок даного процесу вже до 2015 р. зона вільної торгівлі створена КНР та АСЕАН буде поступатися за обсягом товарообігу лише Європейському Союзу та NAFTA – Північноамериканській угоді про вільну торгівлю. Кількісний склад населення даного утворення складатиме 1,7 млрд. чол., а валовий внутрішній продукт – 2 трлн. доларів США [14].

За твердженням К.Р. Хілла помічника держсекретаря США з питань Східної Азії і Тихого океану, успіх політики США щодо зміцнення демократії й зростання відповідальності у Східній Азії залежатиме від «...ролі Китаю як регіональної і глобальної держави, що формується. Сполучені Штати вітають впевнений, мирний і процвітаючий Китай. Ми хочемо, щоб Китай брав на себе зростаючу роль відповідального учасника міжнародної системи, і просуваємось до цієї мети» [15].

Разом з тим, потрібно зазначити, що у політико-академічних колах США оцінка ролі та місця Китаю у постбіполярній системі міжнародних відносин не є однозначною. На думку одного із провідних американських футурологів Ф. Фукуями: «Китай завжди був для Вашингтону найбільшою головоломкою. З державами подібного типу Америці найскладніше мати справу: Китай не можна однозначно назвати ні ворогом, ні товаришем; для Сполучених Штатів він одночасно і стратегічна загроза, і ключовий торговий і інвестиційний партнер» [16]. Ідентичне бачення місця КНР у зовнішньополітичному спектрі США знайшло своє відображення і у позиції держсекретаря США у першій адміністрації Дж. Буша-молодшого К. Пауелла: «Китай для нас не стратегічний партнер, але і не наш неминучий і непримиренний противник. Китай – конкурент і потенційний суперник в регіоні, але ще і торговий партнер, готовий до співробітництва у тих сферах, включаючи Корею, де наші стратегічні інтереси перетинаються» [17].

Хоча безперечним є факт, визнання американськими фахівцями реальності претензій КНР на роль регіонального та глобального лідерства. Виходячи із аналізу визначальних політичних та економічних

тенденцій розвитку КНР З. Бжезинський зазначає, що: «Китай вже є найбільш впливовою у геополітичному плані державою на материку. Його військова і економічна могутність не йде ні в яке порівняння з можливостями найближчих сусідів, за виключенням Індії» [18].

Підтримав його в даній оцінці і Г. Кіссінджер, на думку якого: «Виникнення Китаю в якості великої держави – і в якості потенційної наддержави – вже стало одним із ключових елементів переміщення центру гравітації міжнародних відносин в бік Азії» [19].

Відносно термінів набуття Китаєм статусу світової держави, то на думку політологів США це можливо, але не у близькій перспективі, а саме не раніше ніж через 15-20 років.

Так, Г. Кіссінджер стверджує, що: «Ця країна має самий вагомий шанс стати суперником Сполучених Штатів у столітті, яке наступило, але на мій погляд, не в першій його чверті» [20].

Разом з тим, він підкреслює, що: «Задовго до цього військово-політична тінь Китаю впаде на всю Азію і вплине на розрахунки інших держав, якою б стриманою не виявилась насправді китайська політика» [21].

Більш скептичним у цьому відношенні є З. Бжезинський, на думку якого: «Надто маловірогідно, що до 2020 року, навіть при найбільш сприятливому збігу обставин Китай стане за ключовими показниками дійсно світовою державою» [22].

На думку американського політолога, який достатньо довгий час працював у аналітичному апараті ЦРУ К. Менгеса: «Кінець ХХ і початок ХХІ століття відзначені небаченим зростанням економічної і військової могутності Китаю, нашого великого східного сусіда. Китай вже затвердив себе у якості одного із найважливіших центрів сили, який багато в чому визначає сучасну геополітичну ситуацію і її еволюцію у найближчому і віддаленому майбутньому» [23].

Політичній думці Росії, як одного з основних геополітичних акторів східноазіатського регіону, також притаманна характеристика Китаю як одного із найбільш

дієвих і формуючих суб'єктів міжнародних відносин регіонального і глобального масштабу. На думку російської дослідниці Л.Г. Арешидзе: «На початку XXI століття у Східній Азії формується нова біполярна система міжнародних відносин з двома полюсами сили – американським і китайським» [24]. Відносно термінів урівноваження дієвості потенціалів США та КНР на міжнародній арені, політолог приходить до висновку, що: «Динамічний економічний розвиток Китаю наприкінці XX – на початку XXI століття дає підстави передбачати, що вже у першій чверті поточного століття за накопиченим силовим потенціалом він зможе, якщо йому не завадять, зрівнятися із Сполученими Штатами Америки і стати їх основним конкурентом у Східній Азії» [25]. Місце ж Росії у новій системі координат регіональних відносин характеризуватиметься підпорядкованою роллю: «Ослаблена і суперечлива у своїй внутрішній і зовнішній політиці Росія у найближчому майбутньому не буде у змозі урівноважити економічну і військову могутність Китаю в регіоні» [26].

Російський дослідник А.М. Хазанов аналізуючи перспективи розвитку АТР у постбіполярний період підкреслив, що: «Багато чого а АТР буде залежати від того, яку роль у регіоні буде відігравати швидко зростаючий Китай». Аргументуючи точку зору щодо реальності можливості дестабілізуючого впливу КНР на стан політичної безпеки у регіоні він зазначає, що: «Більш сильний Китай може зруйнувати стабільність в Азії, у крайньому випадку, з двох причин: Китай сам схильний впроваджувати гегемоністичну зовнішню політику, і зростаючий вплив Китаю може спровокувати нарощування військової могутності з боку Японії, яке може, у свою чергу, викликати нову кризу безпеки в регіоні» [27].

Отже, спільною складовою аналітичних розробок як американських, так і російських науковців є визнання безперечності динамічного входження КНР у розряд центросилових держав регіону та світу і важливості щодо активізації співробітництва з ним, з метою широкого залучення Китаю до міжнародних інституцій, як політичного, так

і економічного характеру, що забезпечить можливість оптимізації моделювання поведінки Пекіну у міжнародних процесах, які багато в чому у регіоні, носять конфліктогенний характер. Виходячи з цього, новий вимір позиціонування КНР на міжнародній арені визначається як внутрішніми факторами розвитку (зростання економічного та військового потенціалу, значна диспропорційність у розвитку регіонів, різновекторність у сфері модернізації економічної та політичної системи держави), так і зовнішніми факторами, оскільки лібералізація зовнішньополітичного курсу Китаю, не може розглядатися ізольовано, а є одним із суттєвих структуроутворюючих елементів єдиного цілого, що впливає як на регіональні підсистеми (відносини КНР-РФ, КНР-США, КНР - Центральна Азія - США), так і на всю систему сучасної світової політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шергін С.О.* Геополітична конфігурація регіональних суб'єктів АТР у контексті трансформації міжнародної системи // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Вип. 9. – Зовнішня політика та дипломатія: історичні традиції, сучасні реалії, перспективи / За заг. ред. Б.І. Гуменюка, Л.С. Тупчієнка, В.Г. Ціватого. – К., 2003. – С. 51-61; *Бодрук О.С.* Фактор сили в сучасному світі. Геополітичні зміни сучасної міжнародної безпеки після трагічних подій 11 вересня 2001 р. // Політика і час. – 2002. - № 3. – С. 57-67; *Мариун Є.В.* Китайський фактор. XXI століття: відновлення біполярності чи виклик Пекіна і відповідь Вашингтона // Політика і час. – 2003. - № 10. – С. 59-68.
2. *Караганов С.А.* XXI век: контуры миропорядка // www.globalaffairs.ru/numbers/16/4787.html; *Мир вокруг России: 2017.* Контуры недалекого будущего / Отв. ред. С.А. Караганов / Совет по Внешней и оборонной политике; Государственный университет – Высшая Школа Экономики, РИО. – Центр. – М.: Культурная революция, 2007; *Борштолец К.П.* Китайский вектор глобального сотрудничества // Северо-восточная и Центральная Азия: динамика международных и межрегиональных взаимодействий / Под. ред. А.Д. Воскресенского. – М.: Московский государственный институт международных отношений (Университет); «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – С. 217-239; *Бергер Я.* Китайский урок приумножения ВВП // www.globalaffairs.ru/articles/4542.html; *Хазанов А.М.* АТР в XXI веке: перспективы и трудности развития // www.rami.ru/publications/gorchakov/hazanov.rtf; *Арешидзе Л.Г.* Международные отношения в Восточной Азии. Угрозы и надежды. – М.:

Международные отношения, 2007; *Китай* – более ответственный подход к вопросам о нераспространении. Интервью с Робертом Дж.Айнхорном, заместителем помощника Государственного секретаря по вопросам нераспространения. Внешняя политика США. Электронные журналы Информационного Агентства Соединенных Штатов. – № 1, январь 1998. – Т. 3: США и безопасность Азиатско-Тихоокеанского региона. – С. 15-20 // www.pro.russian.vsia.co.at; Хилл К.Р. Восточная Азия и Тихий океан // Внешняя политика США в 21-ом веке. Региональные проблемы / Государственный департамент США. – сентябрь 2006. – Том. 11. - № 2. – С. 10-13; *Fukuyama F.* Re-Envisioning Asia // *Foreign affairs.* – 2005. – Vol. 84. - № 1. – P. 75-87; *Пауэлл К.* Участие США в международных делах: время больших возможностей // Электронный журнал Государственного департамента США том 5, № 1, март 2000 г. // usinfo.state.gov/journals/itps/0301/ijpr/ijpr0301.htm); *Бжезинский З.* Великая шахматная доска / Пер. с англ. – М.: Международные отношения, 1999; *Бжезинский Зб.* Зыбучие пески гегемонии // Россия в глобальной политике. – 2004. – Т. 2. - № 2. – С. 187-202; *Киссинджер Г.* Перемещение центра гравитации международных отношений // www.inosmi.ru/translation/211668.html; *Киссинджер Г.* Нужна ли Америке внешняя политика? / Пер. с англ. – М.: Ладомир, 2002; *Киссинджер Г.* Дипломатия / Пер. с англ. – М.: Ладомир, 1997; *Менгес К.* Китай: нарастающая угроза / Пер. с англ. – М.: Издательство Независимая Газета, 2006.

3. *Караганов С.А.* Вказ. пр.
4. *Мир вокруг России: 2017.* Контурь недалекого будущего. – С. 88.
5. *Боришполец К.П.* Китайский вектор глобального сотрудничества. – С. 231.
6. *Бергер Я.* Китайский урок приумножения ВВП.
7. China to become the world largest economic entity by 2030 //

www.english.people.com.cn/200501/12/eng/20050112-170361.html

8. *Китай* – более ответственный подход к вопросам о нераспространении. Интервью с Робертом Дж.Айнхорном, заместителем помощника Государственного секретаря по вопросам нераспространения. – С. 17.
9. *Хунвей Чжао.* Китайская дипломатия в контексте процессов взаимовлияния и соперничества в Восточной Азии // Аналитические записки Научно-координационного совета по международным исследованиям МГИМО (У) МИД России. – Выпуск 1 (21). – январь 2007. - М.: МГИМО - Университет, 2007. – С. 22.
10. *Ibid.* – С. 11, 22.
11. *Ibid.* – С. 22.
12. *Дэн Сяопин.* Основные вопросы современного Китая: Пер. с кит. – М.: Политиздат, 1988. – С. 78.
13. *Хунвей Чжао.* Вказ. пр. – С. 19.
14. *Ibid.* – С.9.
15. *Хилл К.Р.* Восточная Азия и Тихий океан. – С. 12.
16. *Fukuyama F.* Re-Envisioning Asia // *Foreign affairs.* – 2005. – Vol. 84. - № 1. – P. 79.
17. *Пауэлл К.* Участие США в международных делах: время больших возможностей.
18. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска. – С. 196.
19. *Киссинджер Г.* Перемещение центра гравитации международных отношений.
20. *Киссинджер Г.* Нужна ли Америке внешняя политика? – С. 154.
21. *Киссинджер Г.* Дипломатия. – С. 754.
22. *Бжезинский Зб.* Зыбучие пески гегемонии. – С. 196.
23. *Менгес К.* Китай: нарастающая угроза. – С. 7.
24. *Арешидзе Л.Г.* Международные отношения в Восточной Азии. – С. 82.
25. *Ibid.* – С. 12.
26. *Ibidem.*
27. *Хазанов А.М.* АТР в XXI веке...

Шевчук Олександр. Міжнародний імідж Китаю в умовах структурування системи міжнародних відносин постбіполярного періоду

У статті здійснена спроба визначення основних зовнішніх та внутрішніх детермінуючих факторів щодо модернізації позиціонування КНР у системі міжнародних відносин постбіполярного періоду.

Shevchuk Olexander. The international image of China in conditions of structurization of system of international relation of postbeopolaty's period

In this article was made an attempt of definition of fundamental external and inner determinate factors toward modernization of positioning of Chinese People's Republic (CPR) in the system of international relation of postbeopolaty's period.

Надійшла до редакції 10.07.2007 р.